

POSTANOWIENIE

Dnia 10 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras

w sprawie J. B.
oskarżonego z art. 197 § 3 pkt 2 i 3 k.k. i in.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu
w dniu 10 stycznia 2024 r.
skargi prokuratora
na wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 21 września 2023 r., sygn. akt II AKa 307/23
uchylający wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach
z dnia 2 marca 2023 r., sygn. akt IV K 38/22,
i przekazujący sprawę temu sądowi do ponownego rozpoznania
na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

postanowił
oddalić skargę.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Gliwicach wyrokiem z dnia 2 marca 2023 r., sygn. akt IV K 38/22, oskarżonego J. B. uznał za winnego popełnienia trzech zbrodni wyczerpujących dyspozycję art. 197 § 3 pkt 2 i 3 k.k., za które skazał go na kary po 3 lata pozbawienia wolności. Na mocy art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 k.k. orzekł karę łączną 5 lat pozbawienia wolności oraz na podstawie art. 41 a § 2 i 4 k.k. w zw. z art. 43 § 1 k.k. zakaz zbliżania się do pokrzywdzonej na odległość 100 metrów przez okres 5 lat od uprawomocnienia się wyroku. Nadto, na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzeczono wobec oskarżonego na rzecz pokrzywdzonej kwotę 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wyrządzoną przestępstwem.

Od wyroku tego apelację wniósł obrońca oskarżonego, zaskarżając wyrok ten w całości i podnosząc zarzuty naruszenia prawa procesowego m.in. art. 185 c § 1 a k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k. i błędnych ustaleń faktycznych.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od popełnienia zarzucanych mu czynów.

Wyrokiem z dnia 21 września 2023 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach, sygn. akt II AKa 307/23, zaskarżony wyrok uchylił i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w Gliwicach do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu wyroku sąd ten wskazał, że podstawą wydania wyroku kasatoryjnego w tej sprawie była wymieniona w art. 437 § 2 k.p.k. konieczność prowadzenia na nowo przewodu w całości.

Skargę od tego wyroku wniósł prokurator, który zaskarżając powyższy wyrok w całości, wskazał na naruszenie prawa procesowego w postaci art. 437 § 2 k.p.k. *in fine* poprzez uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu I instancji w sytuacji, gdy nie jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu sądowego w całości, a jedynie w ograniczonym zakresie, w postaci ponownego przesłuchania pokrzywdzonej, gdyż jej pierwsze przesłuchanie odbyło się bez udziału obrońcy.

Stawiając powyższy zarzut skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania właściwemu sądowi odwoławczemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga na wyrok sądu odwoławczego wniesiona przez prokuratora okazała się niezasadna.

Przepis art. 539a § 3 k.p.k. zawiera dwie podstawy skargi na wyrok sądu odwoławczego. Pierwsza podstawa dotyczy naruszenia przez sąd odwoławczy przepisu art. 437 § 2 k.p.k., zaś druga uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. Nie budzi wątpliwości, że druga podstawa skargi obejmuje li tylko postępowanie odwoławcze, a więc zaistnienia na etapie tego postępowania uchybienia wymienionego w art. 439 § 1 k.p.k. (por. postanowienie SN z dnia 26 maja 2020 r., I KZP 14/19, OSNKW 2020, z. 6, poz. 18). Dokonując kontroli wniesionej skargi kasatoryjnej Sąd Najwyższy nie stwierdził istnienia – na etapie postępowania odwoławczego – uchybienia z art. 439 § 1 k.p.k., co musiałoby skutkować

uchyleniem wyroku kasatoryjnego niezależnie od zarzutu skargi (art. 439 § 1 k.p.k. w zw. z art. 536 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k.). W tym układzie skarga, aby była skuteczna musiałaby zawierać zasadny zarzut naruszenia art. 437 § 2 k.p.k., a zatem wskazywać na to, iż uchylenie wyroku nastąpiło wbrew tej normie procesowej. Przepis art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. wskazuje, że uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., art. 454 k.p.k. lub jeśli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. Treść tego przepisu wskazuje, że kompetencje Sądu Najwyższego rozpoznającego skargę na wyrok sądu odwoławczego ograniczają się jedynie do zbadania, czy sąd odwoławczy uchylając wyrok sądu pierwszej instancji zasadnie stwierdził, iż w sprawie zachodzi tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza, albo też, że do uchylenia wyroku doszło wobec wystąpienia przesłanki określonej w art. 454 § 1 k.p.k., bądź też uchylenie wyroku spowodowane było koniecznością przeprowadzenia w całości przewodu sądowego. W ramach postępowania skargowego zakres kontroli dokonywanej przez Sąd Najwyższy ogranicza się więc do zbadania, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy uchybienie daje podstawę do wydania orzeczenia kasatoryjnego (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17, OSNKW 2018, z. 3, poz. 23).

W przypadku powołania się – przy uchyleniu wyroku sądu pierwszej instancji – przez sąd odwoławczy na potrzebę przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, kontrola skargowa prowadzona przez Sąd Najwyższy obejmuje ocenę prawidłowości zastosowania tego przepisu pod kątem ustalenia, czy sąd odwoławczy w rzeczywistości wskazał na takie naruszenia przepisów prawa procesowego, których dopuścił się orzekający w sprawie sąd pierwszej instancji, a które, w realiach konkretnej sprawy, skutkują koniecznością powtórzenia (przeprowadzenia na nowo) wszystkich czynności procesowych składających się na przewód sądowy w sądzie pierwszej instancji.

W ocenie Sądu Najwyższego sąd odwoławczy zasadnie wskazał, że taka właśnie sytuacja zaistniała w tej sprawie. Jak wynika z treści uzasadnienia wyroku, do orzeczenia kasatoryjnego w tej sprawie doprowadziło uznanie, że konieczne jest przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. Przekonanie o zaistnieniu takiej

konieczności wynikało z rażącego uchybienia wskazanego w apelacji obrońcy, a polegającego na zaniechaniu przeprowadzenia dowodu z ponownego przesłuchania pokrzywdzonej, które to zaniechanie czyniło całe przeprowadzone postępowanie, postępowaniem nierzetelnym.

Warto dostrzec, że udzielając wskazań co do dalszego postępowania, sąd odwoławczy nakazał sądowi pierwszej instancji nie tylko ponowne przesłuchanie pokrzywdzonej M. C., której depozycje mają przecież decydujące znaczenie dla odpowiedzialności karnej oskarżonego, ale także przesłuchanie pozostałych świadków, których depozycje miały znaczenie dla rozpoznania sprawy, a pozostawały w sprzeczności z zeznaniami pokrzywdzonej.

To powoduje, że podniesiony w skardze zarzut nie jest zasadny, a argumentacja jakoby rzeczywistym powodem uchylenia wyroku sądu I instancji była odmienna ocena zebranych w sprawie dowodów, czy nierzetelność w sporządzeniu uzasadnienia, dowolna. Niewątpliwie przecież, o czym świadczy treść uzasadnienia skarżonego wyroku, w przekonaniu sądu apelacyjnego, dokonanie prawidłowych ustaleń faktycznych istotnych dla określenia odpowiedzialności oskarżonego jest możliwe jedynie po przeprowadzeniu na nowo, w całości postępowania obejmującego wszystkie dowody, które dla dokonania takich ustaleń mają istotne znaczenie. Trafnie w tym zakresie odwołano się do uchwały składu 7 sędziów SN z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19, w uzasadnieniu której wprost jest mowa o tym, że konieczności ponownego przeprowadzenia w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji wszystkich dowodów nie można zawężyć jedynie do sytuacji, gdy wszystkie dowody były nieprawidłowo przeprowadzone, jak też, gdy w sprawie w ogóle żaden dowód nie został przeprowadzony przez sąd pierwszej instancji. Owa konieczność będzie również zachodziła, gdy nieprawidłowe przeprowadzenie większości dowodów (rozumiane np. jako przesłuchanie stron i świadków w sposób, który pomija okoliczności najistotniejsze dla rozstrzygnięcia sprawy) spowoduje niemożność poddania ocenie tych prawidłowo przeprowadzonych. Innymi słowy, postępowanie przed sądem pierwszej instancji powinno też zostać przeprowadzone ponownie, jeżeli w kontekście wszystkich okoliczności istotnych dla prawidłowego rozstrzygnięcia w kwestii

odpowiedzialności karnej, było ono w istocie całkowicie nieprzydatne dla osiągnięcia tego celu.

Z tych wszystkich powodów należało orzec jak w postanowieniu.

[PGW]

[ms]